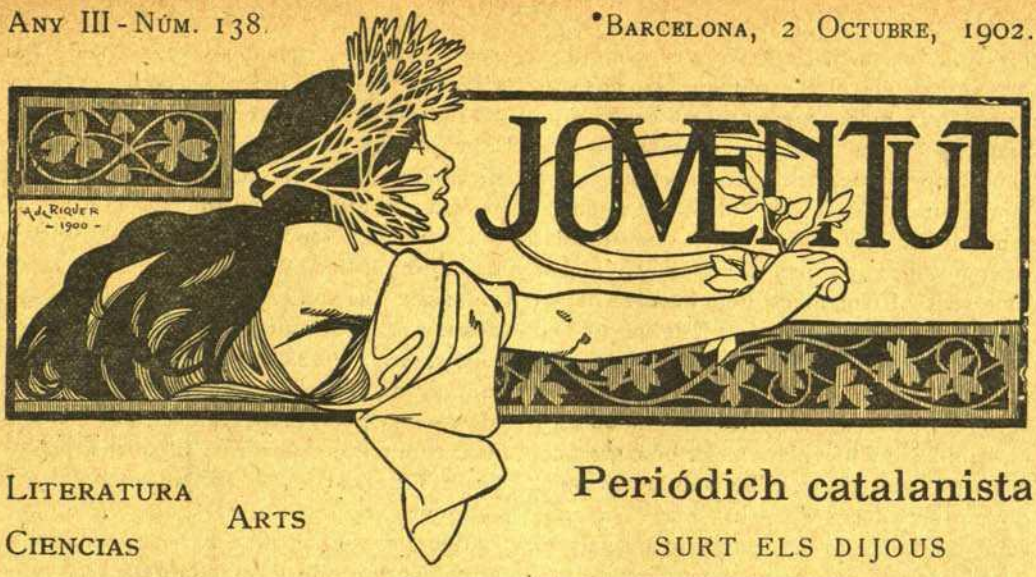
ANY III - NÚM. 138 BARCELONA, 2 OCTUBRE, 1902.

LITERATURA ARTS CIENCIAS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Barcelona poble gran, per Lluis Via.—Camí de Llibertat, per Jaume Aymá y Ayala.—Teatres, per Emili Tintorer.—André Chénier, per Xavier Viura.—Firas y festas, per Sebastiá Junyent.—Sonets, per G. Zanné.—Notas d'art, per Joan Brull.—La interpretació del «Parsifal» per M. Domènech Espanyol: II, per Joaquim Pena.—Revista de revistas, per Ll. V.—Novas.

FOLLETÍ:

TITELLAS FEBLES, per Frederich Pujulá y Vallés. Plech 8.

NATURA, per John Ruskin, traducció de Cebriá Montoliu. Plech 18.

BARCELONA POBLE GRAN

No som escolans d'amén de ningú. JOVENTUT té á honra l'estar afiliada á la *Unió Catalanista*, y estanthi afiliada es ben lliure de donar son parer en totas las qüestions. Entenèm que la *Unió* no vol aplegar als inconscients, sinó als convensuts que diuhen lo que senten. D'aquesta independencia de criteri y d'aquest valor de las propias conviccions la mateixa Junta Permanent ne doná exemple al manifestarse obertament contraria á la celebració de las festas que actualment celebra Barcelona, per considerarlas impropias dels actuals moments en que nostra ciutat está sense garantias constitucionals.

Per nostre compte hem d'afegir que las actuals festas no sols son impropias, sinó que tenen un altre defecte: el del mercantilisme, qu'en va's procura dissimular. No hi há dubte que á alguns dels organisadors els ha mogut tant el propósit d'atreure badochs y veure lo que s'hi guanya, com el desitj de realisar una manifestació de lo qu'es y pot la civilisada Barcelona.

No desconeixém lo important qu'es aquesta manifestació de las forsas vivas de nostra ciutat. Per aixó creyém oportú examinar, encara que no més sia á grans trets, el carácter que las festas han revestit y'l grau d'avens qu'en l'art y la cultura barcelonina en general han senyalat.

Sol dirse que á tot arreu hi há gent pera tot, y es clar qu'en las grans capitals modernas, cosmopolitas, ahont el contingent es major, aquesta veritat se fa patent á tota hora. Entre'ls habitants hi abundan els sobrevinguts, y cada casa es un món apart, ab hábits y gustos propis. Llevat dels barris antichs, que solen viure aferrats á sas tradicions, la gent se divideix en nucleus heterogenis, inconsistents, y ben extranys els uns als altres ab tot y formar un comú. L'esperit de

rassa no existeix, puig els uns se mouhen per rutina, els altres se fan esclaus del capritxo ó la moda, y rarissimas vegadas un mateix sentiment ó aspiració conmóu á tots al ensemps. Els vincles generals no'ls forma l'amor sinó'l negoci; la solidaritat es falsa, ó millor dit, sols aparent. Més que trevallar en comú, més que viure una mateixa vida, se rèpresenta frivolament una mateixa farsa; farsa de ben mala fe en son fons, perque no sols se fingeix y s'enganya, sinó que també se trafica.

Barcelona ha desenrotllat son gran esperit d'assimilació y ha volgut ésser una gran colectivitat d'aqueixas. S'ha volgut enriquir, dirse gran y avensada, tenir totas las condicions que á las grans ciutats distingeixen, y ho ha lograt sols en part, perque als ulls dels que la estiman y desapassionadament la miran, poble gran era y poble gran continúa essent. Els trets distintius, l'ayre de familia, tant d'una localitat com d'un individuu, no se solen perdre sinó á còpia d'anys y de succehirse las generacions. No's cambia el carácter tan fácilment: en tot cas se disfressa.

Qu'está en época de tranzició nostra ciutat, no cal que nosaltres ho repetim. Peró vol ésser artista y mercadeja massa; vol ésser senyora y menestraleja massa també; vol ésser ciutat gran, en una paraula, y s'oblida de que com á poble gran está en camí d'arribar á ésser un gran poble.

Barcelona no es pas com altras grans ciutats la capital d'un agregat de pobles: Barcelona es la capital d'un poble sol, y té d'aspirar á que no se la consideri únicament com sa capital mercantil. ¿Quin títul pot dárseli, donchs, que li fassi més honor que'l de poble gran?

No'l pateix Barcelona'l trist convencionalisme d'ésser capital d'un gran Estat. Els forasters que venen saben que nostra ciutat es la capital de Catalunya, aixó es, d'un poble que té carácter propi; y'ls barcelonins inconscients que tant han fet pera dissimular aquesta qualitat, quan menys s'ho pensan y sens adonarsen se fan traició, se mostran tals com son y posan de manifest qu'*encara* constituheixen un poble gran.

Aixó ha succehit en las presents festas de la Mercé (prescindint ara de que s'hagi dut pels cabells la ocasió de celebrarlas). Per ellas hem vist que Barcelona com á gran ciutat no val tant com deuria, y en cambi, com á poble gran, podria fomentar sas bonas condicions y oferir aspectes ben tipichs que la posarian al nivell dels primers.

Fixemnos, com exemple, en el concurs qu'ha tingut lloch de coblas populars, cants y dansas, que son l'esperit del poble; fixemnos també en el concurs de gegants, drachs, áligas, etc. Pocas vegadas s'es vista una tan gran gentada com la que's llensá als carrers pera presenciar el pas d'aquellas comparsas populars, d'aquells personatjes llegendaris y d'aquells animals apocaliptichs vinguts de tots els indrets de Catalunya. No hi hagué barriada, ni poble ni poblet dels que forman la *gran urbe* barcelonina, que no aportés extraordinari contingent de vehins al centre de la ciutat. Y no era sols la curiositat lo que'ls duya, sinó un sentiment més fondo: el dels recorts, el del amor al terrer nadiu. Els catalans de Berga qu'en la *gran urbe* resideixen recordavan, veyent la Patúm, las típicas festas de la seva terra; els empordanesos ploravan per dintre als acorts de la Sardana; els vilafranquins y'ls del Camp de Tarragona'ns esborronavam d'emoció als espetechs del Drach y al espinguet de las grallas dels Xiquets de Valls. La joya de la vida, la més intensa, la més sana, la de la joventut, era evocada tristament y com en somnis. ¿Y per qué tristament? Perque Barcelona, la Barcelona catalana que com á tal fruhia ab aquell espectacle, més que poble gran ha volgut ésser gran ciutat, y ab la por de que'l trajo de tal li vingués gran, ha tingut miraments y reparos que no li han permés ésser ni una cosa ni altra, y per consegüent, l'han desnaturalisada; perque aquells Xiquets, y aquells Diables, y aquells Drachs y aquellas coblas no's confonian ab el poble pera ballar sos balls, no s'apoyavan en ell ni d'ell arrencavan per'aixecar sos castells; no omplian sa missió ab entussiasme sinó que com á sonámbuls cumplian son comés; en fi, perque havian vingut... *oficialment*.

Y á pesar de tot, per la nota d'ingenuitat que donaren, per l'efecte que produhiren, per lo que'ns digueren al cor, ells demostraren que Barcelona es, avans que tot, un po-

ble. Y lo mateix ens ha demostrat aquests dias l'*ornat* (?) públich de la majoria dels carrers. Sempre lo ingenuu resulta més simpátich, fins mancanthi bon gust y fins essent barbre, que no pas lo pretensiós, que quasi indefectiblement resulta buyt. Sempre adornos com els del carrer del Carme, del Hospital, de Sant Pau, etc., serán menys artistichs que una moxiganga de poblet. Com que'l carácter de poble no'ns l'hem pogut treure, el concurs de gegants y coblas resultá una nota verament típica, un xich descolorida y migrada si considerém lo qu'hauria pogut ésser, peró sugestiva de totas maneras y que interessá á tothóm, fins desde'l punt de vista artistich.

Desd'aquest punt de vista sobre tot. Perque no hem d'oblidarho que s'ha d'ésser un poble de debó pera fer art, y que l'art fa més grans als pobles. Qu'ho diguin nostras cansons de llunyanas centurias; qu'ho diguin las notas de color y'l gran sentiment poétich de las tradicions y festas populars de tota Catalunya; qu'ho digui la musa popular d'en Clavé, que iniciá l'actual desvetllament y la próxima resurrecció. Esser un poble no es cap vergonya; ésser un poble es gosar de la propia vida y de la propia llibertat, y sols aixís volém ésser poble.

A nous temps nova cara. L'acció civilisadora del Catalanisme fa que s'accentuhi més cada dia aquest modo de pensar; l'acció civilisadora del Catalanisme'ns ensenya que quan els catalans eram un poble de debó, avensat dintre de l'época, eram un poble d'artistas; l'acció civilisadora del Catalanisme fará que no amaguém may els nostres sentiments ni'ls nostres entussiasmes, revifant en nostra ciutat mateixa l'esperit popular, posant en boca de tothóm las cansons més catalanas y fent ballar la Sardana als més encongits. Heusaqui la principal base de civilisació d'una ciutat que viu, que té y vol tenir personalitat propia y que no detura sa marxa per la via del progrés.

Lo artificiós va cedint el pas á lo verdader. Si en temps llunyans nostre poble demostrava ésser artista y ésser culte ab els monuments que'ns llegava y qu'encara's conservan, ab sas costums, ab sas festas, ab sa democracia encisadora, avuy té de mostrar que val tant com avans y qu'es tan artista com era, si nó per sas obras, per sas aspiracions, signe de sa vitalitat. Als qu'en sentit depressiu, peró ab rahó, li regatejan el títul de gran ciutat per'aplicarli'l de poble gran, se'ls ha de convence de que Barcelona es realment poble gran, generós, hospitalari, amant del seu passat y gelós del seu pervindre, que té aspiracions y fe, qu'ab son treball s'enriqueix y s'educa, qu'ab sas festas no s'embruteix, que s'entussiasma peró no s'emborratxa, que *viu* y canta, qu'ab sos cants escampa sa civilisació, y que veu clar en els seus destins. Y de quina altra manera no dirém allavoras tots, fins els més mofetas: Oh, sí! Barcelona, poble gran!...

CAMÍ DE LLIBERTAT

I

L'ampla carretera, banyada pel tebi sol dels dias d'hivern, s'havia acabat, y calia buscar per entre las montanyas alguna dressera que, sens oferir perill d'estimbament per aquells horrorosos precipicis que continuament s'obrian sota'ls peus, conduhis á Llibertat lo més prompte possible.

Peró Llibertat era lluny. Pera ovirarla solzament, s'havia d'atravessar una llarga cordillera d'altissimas montanyas que semblavan desafiar als núvols.

El bon avi caminava poch á poquet, duhent agafat de la má á un infantó de carona d'ángel y ulls negres y brillants, á qui ensinistrava á trescar per aquellas montanyas. L'avi l'estimava molt al infantó; l'estimava tant, que sempre li deya:

—Fill meu: aprén, aprén á trescar per aquestas serras, que'l cami qu'hem seguit fins ara es el més planer, y per'arribar allá hont afanyosos dirigim nostres passos, haurém de caminar molt pels pedruscalls rellisCosos que'ns malmetrán els peus. Qu'això no t'espanti, ¿sents? com á aquells de tos majors que preferiren quedarse á Oprimit per por d'ensagnarse'ls peus, ó com á aquells

altres que, ab l'afany d'arribar prompte, han seguit per mals viaranys ahont poden deixarhi la vida.—

L'infantó se'l mirava; aixecava sa carona riallera qu'acariciava'l vent fent voleyar sos rossos cabells, y deya:

—Avi, sou molt bo. Si mos majors os han mirat sempre ab indiferencia, jo os estimo molt... Sou molt bo, avi, sou molt bo!...

—Perque os estimo, perque estimo á la humanitat com á mi mateix...—

De sobte apareix darrera d'ells un home que, aferrantse d'arbre en arbre, va pujant la dreta costa sense seguir el camí. Va pel dret y corrent; son rostre es vermell, sos ulls treuhen foch, son pit panteja sorollosament, peró segueix amunt, amunt sense descansar, fins que, al passar prop del avi, li diu:

—Bon vell: ¿sabriau si vaig bé per'anar á Llibertat?

—Malament—respón l'avi.

—¿Cap hónt cau?

—¿Veyéu aquell puig altissim? Donchs es á l'altra banda.

—Aixís ja vaig bé. Adeussiáu.—

Y apa, costas amunt, ara agafantse á un arbre, ara apoyant el peu en una mata, ara cayent, ara aixecantse, va seguint sense descans.

—Fill meu — diu l'avi á son net— mirat á aquest home: vol estimbarse avans d'ésser á Llibertat!—

. . . . . .

Feya poch qu'havia passat aquell home, quan n'aparegué un altre també ab el rostre encés, els peus sagnants y banyat tot ell de suhor.

—Bon home — va cridar al avi:— per'anar á Llibertat ¿vaig bé?

—Malament!—torná á dir l'avi.

—¿Ahónt cau?

—A l'altra part d'aquell puig més alt.

—Gracias. Adeussiáu.

—Escoltéu—va fer l'avi:—jo també vaig á Llibertat: ¿voléu venir ab mí?

—Sou molt vell y caminéu molt poch á poch; y després, encara anéu ab una criatura.

—Ja vaig per bon camí.

—Trigaréu massa.

—Peró hi arribarém.

—Jo també. Adeussiáu.

—Mes— replicá l'avi — ¿no veyéu que podéu despenyarvos? ¿No veyéu que á cada pas hi há un precipici y que cauréu en algún sens adonárvosen?

—Ca, ca! Pel dret hi arribaré més aviat!

—Un altre, fill meu,— va dir l'avi — que tampoch vol arribar á Llibertat!—

II

L'avi ja era molt més vell; ab tants anys com duya gastats atravessant aquellas serras, tenia ja'l cap blanch com la neu, y pera caminar havia d'apoyarse en un groixut garrot... peró encara's veya ab esperit pera continuar sa pesada marxa. El nen ja no era un nen: ja trescava tot sol per aquellas montanyas, tan lleuger, que l'avi gosava al véureho.

Havian passat la llarga cordillera, havian arribat al cim de l'última montanya—aquell cim altiu que desafiava als núvols,—ja eran á mitj camí de Llibertat, ja sols s'havían d'obrir pas entre las grossas matas d'espí y devallar la rápida costa. Ells ja l'oviravan el poble desde dalt del cim, y'l veyan hermós, molt més hermós de lo que l'havia forjat sa pensa.

En el cim hi havian trobat á aquells dos caminants, que, rendits de tan fadigosa marxa, reposavan tot parlant, ab dos homes més, de lo convenient qu'era arribar á Llibertat.

—Llibertat — deya'l que l'avi havia trobat primer—es aquí baix Cal córrehi, nosaltres hi hem d'arribar costi lo que costi, per més obstacles que'ns surtin al pas! Nosaltres hem d'arribar á Llibertat pera fer corre als escamots d'incréduls, d'imbécils!...

—Visca Llibertat! — cridá un dels desconeguts.

—Si—afegí'l caminant:—cal arribarhi pera que la religió hi imperi, y ay del home que no cregui lo que'ns diu la Iglesia!

—Pera tancar els convents! Pera cremarlos!—replicá'l segón.

—No — digué l'avi acostantshi: — cal arribarhi pera fer que la religió de cada hu sia respectada, pera que las riuhadas dels ódis se cambihin en corrents de pau, pera donarnos tots plegats l'abrassada d'amor qu'ha d'agermanar als homes.

—Sou boig!—va dirli l'un.

—¿Y ahónt es això?—li preguntá l'altre ab mofa.

—Miréu: Llibertat es aquell niuhet banyat de sol. Per'arribarhi s'ha de trevallar molt, s'hi ha de posar l'ánima...

—No hi arribaréu pas: sou massa vell!

—Per'xó segueixo'l camí més planer: pera que jo hi pugui anar y tothóm pugui seguirme.

—Nosaltres hi serém primer! — va cridar un altre.

—Si no sucumbiu ab vostra exagerada marxa, perdentse tot lo fet... Peró si jo'm moro pel camí, miréu: aquest infantó, qu'es mon pensament y ma vida, seguirá caminant. Podrá desorientarse, això sí, peró llavors s'aturará, y será pera rependre'l camí ab més forsa.

—Sou boig!

—Boig!—digueren tots.

—Cridéu, cridéu, caps sense cervell!—digué l'avi, reprenent el camí ab son net.—Seguiu per aqueixos viaranys! Si os despenyéu, no será per culpa meva.—

Y tirá avall ab son net, mentres els altres li tiravan pedras y s'esgargamellavan cridant:

—Bojos! Retrógrados!

—Bojos, més que bojos!...—

Y aquells homes s'havian posat á caminar altra volta, quan de sobte'ls dos desconeguts, avi y noy, llensaren un ¡ay! horrorós. Els dos caminants s'havian estimbat al fons d'un abim.

—Compadimlos—digué l'avi—compadimlos. Son afany d'arribar á Llibertat primer que'ls altres ha sigut causa de sa mort.

—Bon avi—digueren els altres dos:—¿voléu deixarnos fer el camí ab vos?

—Ab els brassos oberts os espero! Veniuhi, que tots hi cabéu en mi: creyents y ateus, vells y joves, poderosos y desvalguts... Miréu aquí baix Llibertat, banyada de sol, de llum pura, disfrutant pau y tranquilitat... Baixemhi, no per nosaltres, que ja no podrém fruhir el plaher, sinó pels homes de demá, per nostres fills, perque sian felissos... Mireula la Vila de Llibertat, qu'hermosa, qué gran, qué rica!... Ab homes ab cor d'home, sense rencors, models de virtut!... Tot goig, tot felicitat!... Veniuhi tots!... Anemhi!—

JAUME AYMÁ Y AYALA

TEATRES

EL ANILLO MÁGICO. – LA GALLARDA DEL ROSER

Pera ferse cárrech del valor literari y musical de *El Anillo Mágico*, obra de gran espectacle que s'ha estrenat fa pochs dias á Novetats, n'hi há prou ab la següent observació qu'ab gran sorpresa ferem el dia del estreno: En el tercer acte l'actor cómich, *il caricatto*, com diuhen els italians, canta unas coplas ab pretensions satíricas; en cassos tals, ja se sab, el públich s'engresca, y sabent que l'actor ne porta mitja dotzena més d'actualitat, vinga aplaudir y vinga demanarne de novas, fins y á tant que l'actor, reventat, ne canta una en que diu al públich, ab més ó menys finura, qu'es un imbéci *(¡bravo!)*, ó diu senzillament que ell, l'actor, ja no pot dir faba. Sols ab tals indirectas se dona'l públich per satisfet. Ab las coplas de *El Anillo Mágico* no va passar res d'això. S'acabá la primera y'l silenci fou sepulcral. Els senyors Arqués, autor de la lletra, y Giménez y Cotó, autors de la música, poden vanagloriarse—oh poder de la impotencia! —d'haver trencat una tradició. El públich ne va tenir prou ab la mostra y no va voler novas probas del ingeni de don Joaquim Arqués, ni va voler tan sols que li repetissin la música.

Devant d'una mostra tan *gráfica* de lo fret y aburrit qu'estava'l públich, tot comentari sobra, y serian per demés las altras mostras que podriam presentar pera deixar sentat que tots tres autors s'han distingit en aquesta obra per la seva *mansuetut*, pobresa d'ingeni y falta absoluta d'inventiva; perque, ¿qué se li pot demanar á un *ingenio* que ni tan sols sab dir en versos curts un parell de grollerías ben ditas? Hi há que tenir en compte que las grollerías agradan al públich quan son ben ditas. Donchs, ni això. ¿Y qué poden demanárloshi á uns mestres que ni tan sols saben trobar una cantarella alegra y enjogassada, bruscament trencada per un calderó indefinit y represa tot seguit ab gran espetech instrumental? Donchs, ni això.

En fi, el llibret de *El Anillo Mágico* (que, entre parèntesis, sembla espigolat en quant á argument d'altras vellas obras d'espectacle), es de lo més dolent y vulgar que may hagim vist, y la música que (entre parèntesis també, ens recorda á cada pas qu'altra de molt semblanta estém tips de sentirla), está á la altura de la lletra per lo ramplona y mal aplicada.

Y á pesar d'això'l públich va á Novetats, y probablement l'obra proporcionará bonas entradas. ¿Per qué? Perque hi há espetech; espetech de llums, espetech de trajos, y espetech de camas enlayre, es á dir, espetech de ballarinas guapas y ben formadas. Y per torna un ballarí que *dona l'opi*, com diuhen els castellans.

S'ha de confessar que la empresa s'ha mostrat rumbosa... en part. Se parla de molts mil duros gastats, y si bé no creyém que siguin tants com diuhen, lo indubtable es que s'ha posat l'obra ab luxo desacostumat. Fem excepció per las decoracions, que res tenen de particular; decoracions, entre novas y arregladas, á tant la cana com vulgarment sol dirse. L'empressari catalá pel un costat ó altre ha d'ensenyar la poteta; es á dir: fins quan se desdinera ha d'ésser mesqui en alguna cosa. La instalació eléctrica es notable tant en cantitat de llums com en riquesa de matisos. Llástima que no'n sápigan treure tot el partit que la instalació permet! Falta de suavitat en determinadas tranzicions, tonalitats impropias en certas situacions escénicas, etc., son defectes en que un electricista hábil, ensemps que artista, no incorreria. Els trajos son richs y llampants, alguns de bon gust y dibuixats ab fantasia; altres, sobre tot alguns de dona, esquifits d'etxuras y massa cridaners de color. En fi, els chors quelcóm més triats qu'avans; no's veuhen tantas caras arrugadas ni tants ossos, ni se senten tants galls. De tots modos, la millora es poch sensible. El cos de ballarinas es ben acceptable, y no dihém aixó perque ballin ab gran precisió; bastant deixan, en aquest sentit, que desitjar; peró en cambi'ls quadros plástichs de conjunt son d'una gran armonia, tant en color, puig els trajos, que vesteixen elegantment, son en general d'entonacions suaus y delicadas, com en linias, perque ellas, las ballarinas, *se portan l'oli;* volém dir un fisich espléndit, y's mouhen ab finura y desembrás.

Molt simpática es també la primera ballarina, que balla ab distinció. Nosaltres confessém ingenuament que tot lo que trobém d'artistich y armónich en els balls de conjunt, ho trobém d'inarmónich y antiartistich en els *solos* de las primeras ballarinas absolutas. ¿Hi há res més inarmónich y antiestétich que veure una dona de formas finas contrayent violentment muscles y nirvis ara pera aguantarse sobre las puntas dels peus, ara pera giravoltar follament com una baldufa, acabant després de mal dissimulats esforsos per caure ó poch menys esbufegant, els ulls sanguinolents y'l rostre amoratat en que la suhor hi regalima?

Y aixó encara'ns sembla molt més grave quan se tracta d'un ballari. El que tenim á Novetats va naixe pera baldufa. Cada hu naix pera lo que naix, y puig ell segueix serenament sa vocació, respectemlo; mes no'ns podém estar de plányel per haver nascut ab una vocació tan... mecánica. El públich li va fer una ovació delirant. Permétins l'Alarma, autor del *Diorama animado*, un consell que li podria fer guanyar molts diners: fassi un ninot de fusta que sembli un home dotat de tres senzills moviments: primer, de rotació sobre'l seu ex; segón, de rotació y traslació conjuntament seguint una linia recta; y tercer, de rotació y traslació seguint una circunferencia, cuydant en aquest cas que'l cos s'inclini cap al centre pera contrarrestar la forsa centrifuga que faria desviar el seu ninot. Tot aixó no es pas gayre dificil, y mecánicament lograrà l'Alarma que'l seu ninot dongui cent voltas més per minut que'l ballari de Novetats. Aixó si, no'ls hi digui que'l ninot es de fusta y no pot morir d'un atach d'apoplexia fulminant, perque alashoras no n'hi guanyará cap de quarto. Tothóm diria: «*Vaya* un mérit!»

Si'ns hem ocupat de *El Anillo Mágico* ab més detenció de lo que's mereix, ha sigut pera fer notar la relativa esplendidesa dels empressaris, cosa á que avuy no estém acostumats; peró al mateix temps voliam fer notar que no n'hi há prou ab ésser espléndit. Tal volta no n'hi perdrán cap de diner á Novetats ab aquest espectacle; mes aixó's deurá al gran contingent de *babaus* qu'han fet venir las firas y á la casualitat d'ensopegar ab un ballari qu'ha caygut en gracia. De no ésser aixis, estém segurs que la empresa n'hauria surtit ab las mans al cap. ¿Y tot per qué? Perqu'en l'obra no hi há res d'art veritable, y l'ingeni, la *sombra*, com dihém vulgarment, hi manca en absolut. Si la empresa de Novetats, además d'ésser atrevida, hagués tingut dos dits de sentit artistich, hauria trobat quelcóm millor pera posar en escena. ¿Qué'ls hi costaria sostenir un director artistich com tenen un director d'orquesta y un director de ball? Mes aqui semblant cárrech se considera inútil, perque en tractantse de bon gust y de cultura artistica, qualsevol senyor que té tres pessetas á la butxaca's creu saberne més que'l més pintat. Ara no'ls dich res tractantse d'empressaris; aquests no admeten llissons de ningú. Com que son *els que pagan!*

La Galtarda del Roser d'en Bori y Fontestá, qu'estrenaren á Romea'l dia de la inauguració de la temporada d'hivern, es un quadret cómich sense pretensions. L'autor, enamorat de las costums y tipos de la terra catalana, vol presentarnos uns y altres en escena y ho fa ab forsa coneixement y garbo, sense donar gran importancia al element dramátich. La obreta está escrita en bona prosa catalana y'ls actors de Romea la representan, en conjunt, ab carinyo.

ANDRÉ CHÉNIER

Un cel de plom demunt la extensa plassa
torna las casas del voltant cendrosas,
y entre un milió de testas remorosas
la guillotina sanguejant rebassa.

Febrós l'esguart, la cabellera lassa
al llarch cayent de sas faccions hermosas,
entre grillons las blancas mans piadosas,
el gran Chénier ab valentía passa.

Se'n puja al cadafalch, la gent domina,
y ab gest altíu, que ni la mort aterra,
la increpa ab fe per sa alenada impura...

La plassa s'ompla de ressons de guerra,
baixa'l tallant de l'alta guillotina
y del poeta cau la testa pura.

XAVIER VIURA.

FIRAS Y FESTAS

Malgrat els temps malestruchs, Barcelona ha estat per festas. ¿Es insensibilitat? ¿Es coratje? Inclinemnos á creure lo segón, y al divertirnos, si se'ns acuden pressentiments tristos, diguém: *Tant se val!* ab broma ó sense broma fem el nostre fet.

Y'l fer festa major nostra ciutat després de tant temps de no ferne, no deixa d'ésser útil, puig els festeigs retratan nostre carácter de cos enter y mida natural, y'ns demostran lo qu'altras vegadas hem dit: que Barcelona es una ciutat ab poch sentit artistich comparat ab els medis materials de que disfruta.

Tots els qu'han donat un passeig pels carrers adornats s'han pogut convence dé que els adornos son en extrém ensopegats pera despertar el bon humor y l'alegria dels forasters. La *pensada*, qu'es el *rasgo* distintiu del barceloní que's sent inspirat, ha donat sos fruyts ingenuus, peró saborosos.

¿Haurian may cregut que un carrer estret com el de Mercaders se prestés á convertirlo en una riera ab palets y marges y arbreda, riera d'aygua natural provenint d'una cascata que forma'l seu gorch ahont hi há anguilas y peixets de globo? Donchs si senyor, y qui no ho vulgui creure qu'ho vagi á veure.

¿Y qué me'n diuhen d'aquell carrer convertit en una fábrica, ab xemeneya y rodas y tiras de lona fent de corretjas de transmissió? ¿Y d'aquell altre, fosch com una gola de llop gracias á unas rocas de paper continuu que feyan de sostre de cova y al final se veya baixar de l'alsada d'una casa una imponent cascata que semblava veritable, feta per medi d'una tira de roba que baixava y tornava á pujar per l'enginyós sistema de dos corrons moguts per una maneta? ¿Y aquell carrer, que crech es el de Carders, que va adornarse ab un rengle interminable de biciclistas montats á la máquina y ab una bomba eléctrica á devant? ¿Y aquell carro de Venus del carrer de Banys Nous? Vaja, que si haguessin d'ésser jurats, confessin que's trobarian en un embull per'adjudicar els premis.

Llástima que la pluja va deslluhir moltas penjarellas y no va favorir més que'l carrer de la gran cascata, ahont las covas van tenir son degotall y'l saltant aygua auténtica.

Tot s'ha fet ab la sana intenció de fer badar un pam de boca als Tófols y Nofres, que verament se quedan encantats devant de tan espatarrants maravellas.

Per cert que á la Rambla vaig trobar un Tófol conegut badant devant d'aquell arch bonyagut que hi há á la entrada del carrer del Carme. L'home s'expremia'l magi pera endevinar, y al dirigirmhi'm digué:

—Sé pas si ho entench, mes aixó m'apar un terratrémol.

—No, bon home—(vaig voler ilustrarlo).—Aixó representa un volcá modernista.—

¿Y'ls carrers fortificats? Ni que temessin una invassió d'alarbs.

El carrer de la Boqueria está en carácter: un inmens basar de quincalleria de Yedo, ab las criaturas penjadas per tot arreu. L'orientalisme s'ha apoderat dels carrers del Hospital y Sant Pau, ahont hi mancan perfums y eunuchs, mes segurament no hi faltan odaliscas. Y á tot arreu, quina abundor de bestiolas! Kanguros, elefants, quimeras, drachs, cargols, aranyas... Una mica més, y la festa era un curs práctich d'historia natural.

¿Y per qué no hi há d'haver de tot? Aquí teniu el carrer geroglifich: *Carrer de...* y trenta claus que punxa per amunt surten de

dalt de la porta del carrer, ahont s'obran y tancan més portas y més de trenta claus se fican dintre de més de trenta forats de pany.

Y també hi há'l carrer simbolista: una colossal aranya teixeix una trenyina al costat d'un escut prou conegut pera descriurel. El símbol es transparent, y, com deya Gracián, «*á pocas palabras buen entendedor.*» L'esperit regionalista dels carrers s'ha afirmat en general per l'abundor de banderas catalanas.

Inventiva, originalitat, modernisme, no han pogut resistir la comparació ab el tradicional sistema del paper retallat. Els carrers de Dou y Fortuny, Raurich y Picalqués, etc., etcétera, han produhit molt bon efecte donant una nota pintoresca encara que casulana. Val més aixó que ficar els peus á la galleda. Fora injust no fer menció del bon aspecte que presenta la Plassa del Rey, y no fer constar que'l carrer de *Fernando* ha sigut el qu'ha adornat ab més bon gust y riquesa, donant la nota alegrament decorativa més las banderolas que'ls medallons. Viva llástima ha estat no poder gosar del efecte de la iluminació!

Fora pocas excepcions, hem de tenir el valor de dir que la decoració dels carrers, en conjunt, ha resultat un fracás. No'ns deixém dur per un patriotisme falsejat: al pa, pa, y al vi, vi, com á bons catalans. La falta de bon gust ha campejat per tot arreu. Que hi ha hagut bona voluntat, es evident, no podém negarho; peró la bona intenció no basta: ja se sab que de bonas intencions l'infern n'está empedrat. Devém ésser exigents, no'ns hem de fer ilusions enganyantnos nosaltres mateixos, ni hem de tractar d'enganyar als altres. Volém ésser la primera ciutat d'Espanya, volém compararnos ab ciutats extranjeras, y al punt de fer unas festas se'ns veu que som un poble gran, y ara'ns hem de convence de que no n'hi há prou ab tenir á mils els habitants y á mils els duros: cal tenir quelcóm més, que sols s'adquireix ab l'estudi, ab temps dedicat á conreuhar el bon gust, ab el foment de las bellas arts, prenentse més en serio las aspiracions més enlayradas de la vida.

Ab las festas ha coincidit l'arreglo dels batents de porta del portal de Sant Ibo de nostra superba Catedral, y, com sempre, l'arreglo es una profanació artistica. Consisteix en unas planxetas de ferro estampat clavetejat de tatxas de llautó y uns clauhets més grossos que fan bastanta pena.

El concurs de gegants, drachs y patums, ben tipich per cert, ha vingut á corroborar la nostra decadencia. Els qu'avuy dia's dedican á fer els gegants y las patums actuals, son molt menys vistosos é imponents que'ls qu'anavan y van encara per las professons y festas; ja no'ls queda res d'aquella estatura, ni aquella gracia apocaliptica que rumbejan el Drach de Vilafranca, la Patúm de Berga y las Áligas de tot arreu.

L'acte verament digne, el fet verament notable, lo serio de las festas, es la Exposició d'Art Antich, que trobantse en el mateix local ahont hi tenim exposat l'Art Modern, ens obliga á fer tristas comparacions.

Son fets separats casi tots els que mencioném en aquest article, peró tenen entre sí major relació que la de temps y lloch; en nostra pensa's barrejan uns ab altres, y del garbull del adorno dels carrers, la Catedral y la porta que restauran, las patums d'ara y las d'avans, l'art antich gótich y l'art actual, en treyém la visió clara de l'altura d'ahont hem devallat. Per'xó creyém que no va estar just el senyor Pella al fer el discurs inaugural de la Exposició d'Art Antich, quan va dir: «Hem sigut y som un poble artista.» A nostre parer, y per'ajustarse á la realitat, devia dir: «Hem sigut un poble artista y *volém* tornar á serho», y dirho ben alt y en castellá, perque ho entenguessin aquells senyors que volian retirarse.

SEBASTIÁ JUNYENT.

SONETS

I

VENUS

Las ayguas de la mar s'obriren un matí:
Venus s'alsá triomfal; sa carn núa y gloriosa,
blanca com glop de neu, fresca com tendra rosa,
al bes del sol ixent espléndida oferí.
De murtra una garlanda coronava flayrosa
son cap daurat y pur, com un cercle diví:
d'una conquilla jeya sobre'l nacrat coixí:
sos corcers eran cignes de marxa majestuosa.
Dalt del Olimp veyent Zeus el corteig extrany,
sentí dintre son cor un imperiós afany
d'aymar á la deesa rihenta y benhaurada;
y las Horas, cumplint el manament del deu,
pujaren al Olimp el cos de rosa y neu
de Venus. Y l'Amor omplí l'augusta estada.

II

LA MORT DE SIGFRID

—Vegí dalt del roquer, d'armas brillants voltada,
al apagarse'l foch sota mon peu ardit,
una dona magnífica: de pedra era son llit,
mes eran d'or sos rulls, de deesa sa alsada.
Vaig descloure sos llabis ab un bes infinit.
Brunilda's despertá: sentintse deslliurada
del cástich imposat per l'ánima enutjada
de Wotan, s'abrassá, joyosa, ab son Sigfrid!—
Quan Sigfrid enmudí, dos corbs el vol alsaren
del bosch, y cap al Rhin, fuginthi, coclejaren.
—Mírals—Hagen digué á Sigfrid—héroe astut!—
Y Sigfrid se girá: Hagen clavá sa llansa
en la espatlla del Héroe, cridant irat:—Venjansa!—
Y l'Héroe caygué á plom demunt de son escut

III

ORFEU

¿No heu vist del cel obscur, hont ni un estel s'hi ovira,
els núvols esqueixats pel bes de l'alba lluna
que fugen al galop dessota la nit bruna,
com esbullats cabells d'un monstre que delira?
Aixís pel negre oneig de la infernal llacuna
Estigia, y pels avenchs hont el damnat sospira,
ohint els sons qu'Orfeu fa brollar de sa lira,
las furias del infern s'allunyan una á una.
—Ta esposa pren, Orfeu—murmura Proserpina—
la música ha domptat del Tartar la feresa;
la dea del avern, ja ho veus, s'es enternida.—
Y Eurídice y Orfeu vers la claror divina
del jorn, muntan ensemps, y un cant d'ubriaguesa
escampa per l'infern la joya de la vida.

IV

EL FAUNE Y LA NÁYADE

La náyade pel llach neda ab brasseig frisós;
son fí cabell daurat rossola per sa esquena
y esguarda ab ulls de foch la assoleyada arena
de la rivera ahont un faune jeu mandrós.
Ell, ab pilosas mans, li aixuga la mullena
del bust superb y blanch eixit del llach blavós;
d'un bosch de tells vehí li signa las foscós;
la náyade somríu y'l faune al bosch la mena.
Ohint el fort panteig d'aquella carn rosada
que's tors sobre l'herbey pel faune acariciada,
las flors mouhen llurs caps, els tells llurs cimerals:
y al punt que'l sol se pon, la náyade lleugera
s'allunya vers el llach y deixa al seu darrera
fortors de voluptat y lassituts carnals.

V

HÉRCULES INFANT

En son bressol dormit l'infant heroich somnía.
Somnía que tremolan al véurel las montanyas
inclinantse á sos peus, com fan las febles canyas
dels márgens dels torrents, quan l'huracá's desnía.
D'Omfalia'l dols somrís, las retorsadas banyas
del Minotauros fer, y'ls badalls d'agonía
dels atlántichs vergers guaytant llur darrer día,
fan naixe en el capet del nin visions extranyas.
En tant dugas serpents, de Juno missatjeras,
badan sobre'l bressol llurs amplas golas feras
per' escanyar ensemps al gloriós infant;
mes obre'ls ulls de cop el nin: sas mans rosadas
empunyan las serpents que's plegan escanyadas.
Y s'adorm somrihent l'Hércules triomfant

VI

HELENA

Sobre la nau reyal, superba ab la bellesa
de sas carns envoltadas per clámide blavissa,
á redós del velám de porpra que'l vent rissa,
Helena ovira al lluny el foch de Troya presa.
La nau solca la mar: la reyna anyoradissa
no tem de Menelau l'enuig ni la feresa:
sols tem que del amor la dolsa ubriaguesa
may més cerqui sos llabis de rosa esfulladissa.
Mes Eros invisible li diu á cau d'orella:
—No es mort el goig per tu: d'un altre amor encara
més noble y més intens ohirás la melodía
fent bategá ab nous ritmes ton cor d'estatua bella.—
Y Helena sent minvar el dol que l'aclapara
somniant l'amor de Faust, la nova poesía.

G. ZANNÉ.

NOTAS D'ART

En el barri que jo visch, qu'es al Poble Sech, quasi al peu de Montjuich, hi regna'ls diumenges extraordinaria animació y bullici, puig son molts els obrers que hi passan bromejant, ab sos cistells plens de menjar, encaminantse á la montanya pera respirar bons ayres durant tot un dia.

Avuy també es diumenge, peró en el barri sols hi regna la quietut; el bullici ha fugit cap al centre de la ciutat, ahont van engreixantse'ls rius de carn humana formats per bons-jans qu'admiran els adornos dels carrers, per cert ben poch dignes d'una ciutat que té la pretensió de passar per una de las més cultas d'Europa. Sigui com se vulgui, jo no'm puch pas queixar, perque á causa d'aquestas festas sembla que'm trobi al cel. La calma que'm volta'm dona un benestar extraordinari y'm deixa recordar plascévolament el passeig que vaig fer ahir y que, encara que motivat per las festas, al meu modo d'entendre no hi té res que veure.

Al demati vaig anar al Circul Artistich, trobant als de la casa ab un gran tráfech pera ultimarho tot, puig la exposició devia inaugurarse á las tres de la tarda. A pesar dels impediments que'm posava un mosso ó *concierje* de barba grisa que per cert no es cap model de finura y ni tan sols parla bé'l catalá, vaig poder introduhirme en el saló d'exposicions, que'm va causar una impresió molt agradable per l'acert y'l bon gust que hi há en el decorat y per la bona colocació dels quadros; tant, que no crech que hi hagi cap expositor que pugui quedar descontent.

Els quadros son pochs en número, y la escassetat se nota més si's té en compte'l títul pompós de *Exposición Internacional* que ha volgut donarse á aquesta exhibició. No obstant, hi há notas ben simpáticas, encara que no son novas pera nostre públich, puig las donan pintors catalans. En Román Ribera hi té un quadro que sembla pintat alguns anys endarrera per lo sech de la factura, peró en cambi está apuntat ab una gracia y espontaneitat dignas del mestre qu'honra á nostra terra.

Adverteixo que no'm proposo fer crítica de la Exposició, sinó apuntar algunas notas que'm cridaren l'atenció durant el poch temps qu'allí vaig passar. Y com que no hi havia catálech y jo soch flach de memoria, sols recordo lo següent: Uns soldats d'en Cusachs pintats ab aquella pulcritut y *limpieza* á que'ns té acostumats; unas notas de paisatje d'en Raurich que, á pesar d'ésser pesadas, no deixan de tenir qualitats; uns quadrets d'en Lorenzale que semblan molt vendibles; una marina ab figuras d'en Masriera, qu'encara que queda prim d'entonació, resulta molt agradable; alguna nota d'en Meifren tan simpática y garbosa com sempre; algunas altras notas més modernistas, y varis quadrets d'escenas andalusas pera mi molt antipátichs, peró que's veu qu'encara tenen admiradors.

L'obra capdal de la present Exposició es sense cap dubte un bust d'un esculptor per mi desconegut, en Banyuls, que's presenta ab gran empenta. Un s'ha de treure'l barret devant d'un tros d'esculptura com aquell. No faig crítica, com he dit avans: sols recomano als bons aficionats que vagin á veure aquesta obra.

En el mateix Circul exposan un Diorama molt ben presentat, del conegut quadro *Boria Avall*.

A la tarda, cap al Palau de Bellas Arts. Els tramvias anavan plens, peró de quina manera! Y jo vinga pensar: «Ay Reyna Santissima! Tota aqueixa gent deu anar á Bellas Arts! No podré veure res!...» Peró al arribar al Arch de Triomf vaig desenganyarme sentint crits de «Els gegants! Els gegants!», y veyent cóm els tramvias quedavan en un santiamén desocupats. Confesso ab ingenuitat que á mi tampoch va desagradarme veure aquells comtes, moros y consellers tan alts y tan serios ballant entre mitj d'aquella mar de *liliputienses* que demostravan la seva fruhició ab crits y riallas de totas menas.

Per fi vaig entrar en el temple del art ab certa emoció, y'l cor se'm va oprimir. El gran saló estava desert: ni una persona!

La Exposició d'Art Antich está instalada en la planta baixa, essent lo més notable, per la cantitat y qualitat al ensemps, la hermosa colecció de taulas góticas. Me semblava mentida que'm trobés á Barcelona, y que aquest *poble gran* hagués organisat aquesta Exposició que revela una gran cultura y un esfors extraordinari.

Al cap de molta estona de passejarme per aquellas salas plenas de reculliment, saturadas d'aquell art tan sincer, tan sentit, vaig surtirne conmogut y quelcóm marejat, ab la imaginació plena de verges y d'ángels pálits, com una evocació de fantasmas d'altres sigles, com un art que ja may més tornará, puig hem perdut la fe en aquella llegenda que motivá tantas maravellas. Y vaig surtirne ab la intenció d'ocuparmen extensament, com aixis ho faré.

Després de donar una volta pels salons del primer pis ahont están instalats els museus, no podent ja més de pintura, vaig dirigirme al Palau Real, ahont s'havia inaugurat la mateixa tarda'l Museu de Industrias Artisticas. Molt havia sentit parlar de las maravellas d'aquest Palau, peró jo, la veritat, no las vaig saber veure, tal volta perque no més podia visitar las salas en qu'está instalat el Museu. Las maravellas, donchs, devian estar tancadas; peró de totas maneras, per rich que sigui l'edifici, l'ésser tan baix de sostres may podrá contribuhir á sa bellesa.

En quant al Museu, pot dirse qu'es un comensament, y que la qüestió es comensar, sinó may fariam res. Ara al menys tindrém un punt per'anar á instruhirnos admirant la cerámica y la vidrieria antigas, algún moble antich rich de debó y diferents tapissos. En fi, que s'hi respira un ambient molt artistich.

LA INTERPRETACIÓ DEL *PARSIFAL*

PER EN M. DOMÉNECH ESPANYOL.

II

En la tercera de las parts de l'obra qu'estém examinant s'hi troba continguda la essencia de tota ella. Ja per sas proporcions, donchs abarca ella sola més de la meytat del llibre, ja també pel simple enunciat de las seccions en que's subdivideix, se comprén tot seguit que l'autor desenrotlla aquí ab tota amplitut el seu pensament, ó sia, la explicació del significat dels motius ó temas que's descubreixen en la música del *Parsifal*, per'arribar per medi d'ella á la demostració del simbolisme musical d'aquesta obra.

Comensa ab una exposició d'ideas generals sobre la música y'l seu simbolisme per'aplicarlas després á l'obra de Wagner. A manera de preliminar tracta primer de la música considerada com reflex del Sér en els seus modos essencials, constituhint tot aquest fragment un magnifich tractat de filosofia de la música, ensemps que una exposició resumida peró clarissima de las nocions fonamentals de la técnica musical (1). En Doménech se proposa demostrar (y realment ho demostra) que'ls moviments musicals presentan una correlació exacta ab els diversos estats del Sér, traduhint ó retratant la essencia d'aquest, ja ab relació al Sér Suprém, ja també ab el conjunt de sérs que forman el Món. L'argumentació qu'emplea es perfectament lógica, y seguintla pas per pas ens porta á un resultat convincent, essent una nova proba del talent del autor, qu'apoyantse á voltas en las teorias de Spencer y Schopenhauer rahona com un pensador fondo y original á la vegada.

Entra á continuació en l'estudi del simbolisme, aplicantlo á la música quan aquesta tracta de reproduhir no ja'ls moviments essencials del Sér considerat en abstracte, sinó en els seus modos concrets. De má mestra'ns demostra primer la possibilitat del simbolisme en música pera sentar després la existencia real del mateix y establir las lleys á que deurá subjectarse. En aquesta exposició del simbolisme hem d'esmentar particularment, en mitj de molts altres principis remarcables, la encertada aplicació de la lley de Spencer sobre'l *ritme del moviment*, y la interpretació del extrany acort de *séptima disminuida* com símbol del estat antiorgánich ó anárquich, sense lley ni fi, propi sols de disolució.

Després d'aquesta preparació, penetrém en el verdader cor de l'obra, en l'examen dels motius del *Parsifal* y la explicació del seu simbolisme. La originalitat d'aquest estudi está en que l'autor deduheix la significació dels motius de la seva propia estructura musical, y no de la lletra ó situació dramática á que's refereixen, quin procediment es el que fins ara s'havia seguit. ¿Es admisible aquesta innovació, aquesta nova teoria del simbolisme musical? No hi há dubte, en nostre concepte, puig las probas ens las dona l'autor á continuació d'una manera brillantissima, y salvant alguna petita excepció, trobém la nova interpretació dels temas de *Parsifal* molt ben fonamentada, y, sobre tot, ve á durnos la llum sobre molts punts que fins ara no havia sapigut explicar cap dels comentadors.

Comensa l'autor ab la explicació del preludi del *Parsifal*. La entrada no pot ésser ja més original, puig ens presenta una nova interpretació d'aquest preludi, afirmant que ni Wagner ni'ls seus comentadors conegueren la seva verdadera significació. Y pera demostrarho, reproduheix la explicació que feu Wagner del seu preludi, única página de l'obra que'l Mestre va explicar, y encara pera que servis de programa en un concert molt avans del estreno de l'obra. En Doménech vol deduhir una complerta oposició entre la seva explicació y la de Wagner, cosa que nosaltres no sabém veure, ans al contrari, las considerém susbtancialment d'acort, y sols trobém la diferencia en que l'autor parla desde un punt de vista abstracte y'l comentador desde un concret.

«Amor, Fe y Esperansa» titula Wagner el seu preludi, ab paraulas hermosissimas y ab ideas més hermosas encara que las paraulas. Mes en Doménech ens diu qu'això es incomplert, resulta vago y cal precisar y demostrar que aquest preludi es la mateixa *historia del Cristianisme*, y com que Wagner no ho diu, senyal que no sabia lo que va fer. La qüestió consisteix en que cadascú parteix de diferent punt de vista: l'autor ens dona en abstracte son pensament, la idea germinadora que in-

(1) Aquestas nocions son completadas per las encertadíssimas explicacions musicals que's troban al final de l'obra, ahont els profans en música hi poden apendre, millor qu'en qualsevol tractat teórich, els coneixements més indispensables de la técnica d'aquest art.

forma no sols el preludi, sinó l'obra sencera; el comentador entra en el detall, analisa, concreta, segueix el procés de la música compás per compás y formula després las conclusions. ¿Es que l'autor ha de descendir á semblant terreny? May; no es aquesta la seva missió. En la veritable obra d'art universal, l'artista ens parla un llenguatje molt complexe per lo mateix que s'adressa á tota la humanitat, y no sols á la que viu ab ell, sinó més encara á las generacions que segueixen. Res té donchs d'extrany que cada poble, segons la seva manera d'ésser, els seus sentiments, las sevas ideas, pretengui véurehi reflexat quelcóm que li es propi, y'n fassi las deduccions que més lligan ab el seu modo de pensar y de sentir. ¿Podian els autors de las creacions més sublims haver imaginat totas las interpretacions que s'han donat als seus genials pensaments? ¿Vol dir això que no sapigues sin lo que feyan? No: l'artista obra sols per la *intuició*, després venen els comentaristas ab la *reflexió* á desentranyarne la essencia del seu contingut, quina tasca, tractantse de las obras més trascendentals no pot ésser més dificil y exposada. Y quan l'autor es Wagner y la materia que tracta en sa obra es la *religió*, no cal dir si'n sorgirán de reflexions y si se'n deduhirán de conseqüencias. Per'xó el sol fet d'abordar aquestas qüestions y ferho ab la serietat y talent del senyor Doménech mereix el respecte de tothóm, fins en el cas més atrevit en que podia colocarse, com es el de sostenir que Wagner s'equivoca en l'única explicació que'ns dona de la seva obra. Nosaltres creyém que no té rahó'l comentador al creure que la seva interpretació y la del autor son contradictorias; nosaltres no sabém véurehi tal contradicció, y sense que volguém sostenir que'l *propósit deliberat* de Wagner fos descriure ab notas musicals la historia del Cristianisme, hem de convenir, en efecte, que aquésta apareix molt ben deduhida de l'obra wagneriana tal com ho fa'l senyor Doménech, sense per'xó estar en pugna ab l'autor, sinó pel contrari, ben de acort. Això es lo que tractém de probar.

Wagner, pera explicarnos la significació del primer tema del preludi, ens diu única, peró senzilla y grandiosament:

«Prenéu mon cos, prenéu ma sanch, per la gracia de [nostre amor.
Prenéu ma sanch, prenéu mon cos en memoria meva».

No troba, donchs, Wagner, millor manera d'expressarnos la seva idea qu'empleant las mateixas paraulas de Jesucrist al instituhir el Sagrament de la Eucaristia, paraulas que Wagner fa cantar «repetidas vegadas pels ángels (1).» La significació del primer tema musical no pot ésser, per tant, més clara, y l'autor la enclóu en una sola y hermosissima paraula: *Amor*. Ab això verament está dit tot. Peró aquesta concisió grandiloqüent de Wagner ve en Doménech á ampliarla, á desenrotllar la significació del tema, de la mateixa manera que l'autor el desenrotlla en la partitura, y analisant la seva contextura musical ens demostra, en efecte, que's tracta d'una *veu*, y que aquésta no pot ésser altra que la *veu de Jesucrist*. ¿Qui negará qu'en això sols hi há una qüestió de noms y no d'ideas? ¿Pot ésser altra cosa la veu de Jesucrist que la més sublim expressió del *amor?* Wagner ab un sol mot ens dona d'una manera abstracta'l seu pensament; el seu comentador ens el detalla exposant las evolucions del tema al travers de l'obra, y per'xó ab magnifich acert li afegeix aquell calificatiu que justifica musicalment d'una manera admirable. Examina'l motiu en las diferentas situacions en que apareix, donantnos en totas ellas la seva justa significació, pera refermar més y més el titul que li ha senyalat. Y tot seguit entra en el seu análisis, descomponentlo en las quatre parts ja empleadas per altres comentadors, peró de las que'n fa un notabilissim y sens parell estudi musical pera deduhir de la manera més convincent que dits quatre fragments simbolisan «l'aspiració á Deu», «la cayguda ó pecat», «la gracia» y «la resignació y pau final.»

Las successivas aparicions d'aquest primer tema han sigut interpretadas per en Doménech ab igual acert. La repetició en forma d'eco, no hi há dubte que simbolisa l'eco de la divina veu en el cor del home, aixis com la elevació d'aquest á las celestes regions interpretada molt bé per la gradual ascensió dels instruments de corda ab l'éxtasis en l'acort final. De la mateixa manera es justissima la explicació del tema quan apareix en *to menor*, simbolisant la transformació de la tranquilitat serena de la veu de Jesús en angoixa y tristesa, quan aquesta veu revela no ja la predicació de la doctrina, sinó las tribulacions y angoixas del Redemptor.

El segón tema de l'obra es també magnificament interpretat musicalment, y calificat de motiu de la *Gloria de Deu*, com principi y fi de totas las cosas. Ab molt acert recorda en Doménech, pera explicar aquest tema, las paraulas d'Hegel «el sér que surt de si y torna á si,» puig realment tal impresió produheix el primer acort solemnial y la grandiosa escala en que'l desenrotllan els successius acorts en forma d'un vano que s'obra. Es realment l'efecte d'un principi y un fi, y per això son ben admisibles els noms de la *Gloria*, la *Creació*, la *Resurrecció*, etc., que indistintament li senyala. Es aquest tema conegut generalment ab el nom del *Gral*, y no hi há dubte qu'expressa també la idea simbolisada per aquest temple; mes té rahó en

(1) Convé fer notar á molts, que tal volta ho ignoravan, que Wagner parla d'*ángels*.

Doménech al enfondir més en la significació del mateix. Wagner, en sa explicació, ne diu tema de la *Promesa de Redempció*, quin nom no cal discutir, ja que'l propi Doménech s'hi troba també d'acort, puig, com diu, la redempció no es altra cosa que la resurrecció, la entrada en la gloria. No hi há dubte que'l carácter distintiu d'aquest tema es el d'anunci ó promesa, puig el metall, y en particular las trompetas, li donan una grandiositat y produheixen un efecte fondo com las anunciadas trompetas del judici final. Sigui ab el nom que sigui, tots estém, donchs, d'acort en que simbolisa la *resurrecció*, ó la *promesa de redempció*, ó la *gloria*. Aquest tema termina repetintse en forma d'eco la segona meytat del mateix, quin significat encara no havia explicat cap comentador, y en Doménech ens diu qu'es l'eco que recorda als apóstols la promesa de resurrecció de Jesús. Aixó ve encara á corroborar més el titul que li dona Wagner.

Sobre'l tercer tema de l'obra no hi há discussió, puig Wagner y sos comentadors y el propi Doménech, convenen tots en que simbolisa la *Fe*. Peró després de calificarlo, cap comentador ens havia sapigut explicar la significació de las caracteristicas y successivas transformacions d'aquest tema, y en aixó está precisament el trevall més admirable de nostre comentador en aquest preludi. El moviment musical d'aquest tema ns diu en Doménech qu'es el simbol de las vicisituts per que passá la Fe en sa predicació pel món á travers dels sigles. Y tot seguit passa á probarho ab els arguments més convincents que puguin presentarse. Y aixó encara no ho havia descubert ningú després de vint anys que té de vida'l *Parsifall* No podrém seguir al autor en el grandiós desenrotllo que'ns ofereix d'aquest motiu pera no exténdrens ab excés: sols direm que varem quedar maravellats al coneixe la descripció d'aquellas inexsifrables pujadas y baixadas, ab las sevas continuas variants y las successivas aparicions del tema desde'ls primers apóstols fins explicar justificadament el desenrotllo y vicisituts de la Fe al travers dels temps, la combinació significativa d'aquest tema ab els precedents, y per fi'l simbol de la *cayguda en el mal*, el del *defalliment de l'ánima*, simbol del *escepticisme*, el de la *veu de Jesús* al travers d'aquest ultim, fins arribar per fi al crit de la *compassió*. Tot aixó, ho repetim, ha sigut un veritable descubriment tan important com encertat.

Sobre aquest nou tema de la *compassió* tampoch hi há discussió en quant al titul. Tots els autors hi convenen, peró cap tampoch el desenrotlla. En cambi, en Doménech ne fa un altre estudi completissim explicantnos per medi de las notas musicals, no sols la part moral, sinó fins també la part material ó fisica de la *compassió* (opressió del cor, sanglots, plors, etc.). Finalment, l'aparició del motiu de la *indecisió* y sas combinacions ab els anteriors temas son exposats també ab una lógica perfecta, y aixis arribá al final del preludi, ahont s'hi troba la figura interrogativa ó d'*espera* en qu'están conformes tots els autors.

La convicció, donchs, no ha pogut ésser més perfecta. En Doménech Espanyol, al *ampliar* la explicació que dona Wagner y *concretar* sa idea poética, ha estat en nostre concepte afortunadissim, deixantnos la vera persuassió de qu'en el preludi del *Parsifal* s'hi troba musicalment simbolisada la historia de la fe cristiana al travers dels sigles. Sostenir que'l *propósit* de Wagner hagués sigut *precisament* aquest fora un absurd, puig com en tot artista el seu fi primordial era l'obra d'art; peró segóns hem vist no's pot sostenir que cap de las manifestacions del Mestre vinguin á desautorisar la novissima interpretació qu'ab tant talent acaba de fernos el senyor Doménech Espanyol. La tasca d'aquest es la d'un veritable comentador, y está destinada á cridar poderosament l'atenció dels esperits verament wagnerians, tant si acceptan com no las *revelacions* d'aquesta obra fins á sas més atrevidas conseqüencias.

JOAQUÍM PENA.

REVISTA DE REVISTAS

Interessant es el sumari qu'en son número corresponent al 15 de setembre publica *La Rassegna Internazionale* de Roma, sobressurtint un article d'en Renzo Sacchetti sobre *L'anima errante dei comici italiani*. En ell se fan atinadas comparacions entre'ls cómichs que viatjan y'ls que, localisantse en la gran capital d'un pais, converteixen son art en institució nacional. L'autor fa notar las ventatjas é inconvenients dels cambis d'ambient, la propensió que tenen al amanerament els actors que no viatjan y las dificultats que ofereix el continuu cambi de lloch pera la propietat y perfecció escenográficas. També son remarcables un estudi sobre *Federico II de Prussia e il suo genio militare*, de Ettore Beltrami, y un altre sobre *La Francia e le congregazioni*, de Nino De Sanctis. Es important la *Bibliografia Drammatica* que firma en Cesari Levi. Els demés trevalls no desmereixen.

La revista *Præco Latinus* de Filadelfia publica trevalls escullits en son darrer número. En el de juliol, de que ja varem parlar, al ocuparse de la mort del gran poeta Verdaguer, dava compte del Suplement ab que JOVENTUT commemorá'l XXV aniversari de *L'Atlántida*, y del número extraordinari que dedicá nostra revista á mossén Cinto al ocorre sa mort. Dits Suplement y número, segons llegim en *Præco Latinus*, han sigut

depositats en la Biblioteca pública de Boston pera eterna memoria del eminent poeta. Ho consignèm en honor d'aquest y de las lletras catalanas, tot y reconeixent lo insignificant del nostre tribut.

El volúm de setembre del *Mercure de France* (Paris) publica un sumari notable, com ja indican els següents trevalls y las firmas de sos autors: *Les Phéniciens et l'Odyssée*, per Pierre Quillard; *Le Roman du Lièvre*, per Francis Jammes; *Watteau des Porcherons à la Comédie Française*, per Virgile Josz; *M. de Boufflers au Clavecin*, per Charles-Henry Hirsch; *Les Funerailles du Style*, per Remy de Gourmont; *Les Hymnes de Feu*, per Paul Fort, y la novela *Le Petit Ami*, de Paul Leautaud. La *Revue du mois* resulta en aquest volúm notabilíssima.

Materiales y Documentos de Arte Español. Aquesta importantíssima revista qu'ab tant lluhiment publica la casa Parera d'aquesta ciutat, ha repartit el quadern dotzé del segón any, ab el que's clou aquest, acompanyant el prospecte pera l'any tercer. Figuran en dit quadern preciosas reproduccions de la catedral de Ciudad-Rodrigo (Salamanca), iglesias románicas de Besalú y Lladó, claustres de la catedral de Barcelona, decoracions murals de Toledo, exemplars d'orfebrería y cerrallería antiga y moderna, etc.

En cada nou volúm de la revista *La Lectura*, que's publica á Madrid, s'hi notan nous progressos que van posant dita publicació al nivell de las millors en son género. Aixís el volúm del passat setembre mereix elogis, sobressurtint en el sumari'ls trevalls sobre *Böcklin*, d'Eduardo Lozano; *Emilio Verhaeren*, de Ramón Pérez de Ayala; *Nuevos aspectos de la Historia del Derecho español* (1), de Rafael Altamira; *El mundo y los hombres*, de Vicente Vera; etc., etc.

Hojas Selectas (Madrid-Barcelona). Aquesta publicació, tan amena com instructiva, publica en son darrer número interessants notas sobre *El Parlamento Británico*, *La construcción moderna*, *La Exposición de Bruias*, *Variedades*, *Panorama universal;* y articles de Climent Terrer, Ruben Darío, Celso Gomis, Eugenio Mascareñas, Navarro Ledesma, Alfonso Danvila, etc., ab profusió d'ilustracions, entre las que sobressurten sis dibuixos de l'Apeles Mestres.

Els darrers números de las revistas parisencas *L'Européen*, *Revue Hebdomadaire* (política, sociología y art), y *Le Ménéstrel* (música) están á l'altura á que'ns tenen acostumats ditas publicacions.

(1) En aquest article's parla de la unificació del Dret á Espanya ab un criteri imparcial sens dubte, peró sens dubte també ben discutible ja que's considera dita unificació, en cert modo, com un *avens* notable, dadas las corrents unitarias que circularen per tota Europa desde'ls Reys Católichs en avant.

La Veu del Montserrat (Vich) segueix la publicació d'unas curiosas *Noticias d'en Serrallonga* escritas per en Ramón Corbella, pbre.

Son remarcables els darrers números de *Novy-Kult*, *Hispania*, *Revista Homeopática Catalana*, *Boletín de la Tarjeta Postal Ilustrada* y *Arxius de Cirugia*.

Ll. V.

NOVAS

Ha mort Emili Zola, una de las més grans figuras qu'ha tingut Fransa en el sigle XIX, un dels grans genis qu'en els espays del art han volat més ample y ab vol més segur. Pot dirse qu'en las lletras modernas, Zola ha sigut el més esforsat campió dels ideals nous de la humanitat. Com á artista revelá un temperament sencer y de gran forsa, y com á home no desmentí aquest temperament. El paper que representá en el procés Dreyfus es una de las més brillants notas que puguin senyalarse en la vida d'un ciutadá honrat y d'un home lliure.

Ha mort de mort desgraciada, quan, havent dat al món un'obra inmensa, deixava encara esperar molt, puig ni sa edat era molt avensada ni sa salut deixava res que desitjar. Per'xó ha afectat doblement la seva sobtada perdua.

Parlarém del gran home ab la deguda extensió.

—

L'Agrupació de Palafrugell, adherida á la *Unió Catalanista*, ha publicat unas fullas de propaganda que circula gratuitament, en las que hi figuran reproduhits un article del periódich *Euskalduna*, de Bilbao, y un altre de *El Federalista*, de Barcelona, titulats respectivament *Sistema español* y *Cataluña por la libertad de toda España*.

Els catalanistas de Palafrugell no perden, com se veu, ocasió de propagar las doctrinas autonómicas, essent ben lloable son entusiasme.

—

Entre'ls varis festeigs d'aquests dias, foren notables els festivals celebrats dissapte y diumenge en el Palau de Bellas Arts, ahont se ballaren els més tipichs balls populars de Valencia, Aragó y Catalunya, y ahont fou objecte de grans ovacions el chor «Catalunya Nova», que actualment dirigeix el jove mestre en Manel Martí y qu'executá triadas cansons catalanas, sobressurtint pel bon gust y vigor de la execució *L'arbre sagrat* y *Els tres tambors* (Morera), y *Els Pescadors* (Clavé). Hi assisti un inmens públich.

També son ben dignes d'elogi'ls dos concerts donats per l'«Orfeó Catalá» á Novetats, als que hi assisti gran gentada. En el darrer hi prengué part la banda de la *Societ-*

té *Philarmonique de Mirande* (Fransa), lluhintse com sempre l'Orfeó en la part choral. No'n parlém més extensament per falta d'espay, limitantnos á consignar que hi hagué molts aplaudiments pera tots.

—

Varem assistir á la inauguració del *Diorama Animado*, espectacle que, sense sorpendre per la seva novetat, es digne d'elogi per lo bé que'l presentan sos autors. Tots els detalls, desde la decoració del local ahont está instalat fins á la mateixa obra propiament dita, deguda al conegut pintor escenógraf senyor Alarma, 's coneix qu'han sigut dirigits y executats per artistas de cap d'ala. Un estil modernista de bona mena decora la sala principal d'un modo acabadissim y just, notantse especialment en la testera del fons de la mateixa, ahont s'obra la boca que serveix de march al petit escenari, model de correctas formas decorativas ab ensopegada combinació de tons y llums.

L'espectacle en si, creyém que no correspondrá als sacrificis que s'han fet pera ensenyarlo al públich. Aquest s'enamora més de la quincalla que del or de lley y l'obra produhida pel senyor Alarma no enlluherna de moment, es més propia pera'ls inteligents que sápigan apreciar las bellesas dels seus detalls més minuciosos.

Nosaltres felicitém al senyor Alarma y á tots els que l'han ajudat en la tasca, desitjant á tots l'éxit que's mereixen.

—

Per l'autoritat militar ha sigut denegat el permis pera celebrar el Consell General ordinari de la *Unió Catalanista*, que devia tenir lloch, segons prevenen els estatuts, dintre'l mes d'octubre prop-vinent.

—

Ab pena consigném que fou processat lo eminent poeta en Joan Maragall, autor del article *Patria Nueva*, publicat en el *Diario de Barcelona*. També fou processat, havent ingressat á la presó, el corresponsal á Centellas de *La Veu de Catalunya* en Joseph Raurell y Salvans, per una correspondencia que fa temps vegé la llum. Aixis mateix nostre estimat company en Geroni Estrany sufreix procés per son article *Orientacions*, publicat en *Lo Camp de Tarragona*.

No hi há que dir qu'ab tota l'ánima'ls desitjém que'n surtin en bé.

—

Función del socialismo en la transformación actual de las naciones. Sobre aquest tema versa un discurs pronunciat en l'Institut de Sociologia de Madrid per don Manel Sales Ferré, catedrátich de la Universitat central. Sos deixebles y admiradors n'han fet una edició de la qual n'hem rebut un exemplar. Al llegirlo'ns hem fet cárrech de la claretat de criteri del autor en aquestas qüestions, y de sa habilitat en exposarlas. El senyor Sales, seguint á célebres tractadistas, considera la nació com á resultat de dos sistemas socials molt diversos: el troncal y colectivista dels germánichs, ab el territorial é individualista dels llatins. Reconeix que si en la fase troncal la nació estigué en perill de mort, desfeta per la independencia de las parts, dels senyoruis, etc., igual perill corra actualment, peró de malaltia contraria, per la omnipotencia del tot, qu'amenassa aniquilar als individuus. En auxili d'aquests ha vingut en els últims sigles l'increment del comers y la industria, y'l desenrotllo de la cultura.

L'autor, després de consideracions diversas, senyala al socialisme la missió de salvar las nacions. Diu que l'individualisme sacrifica la societat al interés individual, y que, pera establir l'equilibri, el socialisme ha degut predicar el sacrifici del interés individual á la societat. L'esperit de l'obra está condensat en las següents frases: «...cal abrigar la esperansa de que aquest progrés continuhi y arribi á son terme, fundantse una nova organisació en que la *llibertat del individuu* y la *solidaritat del conjunt* hi imperin, organisació que sols permeti gosar de riquesas, consideracions, drets y bens socials als sabis y als virtuosos, encarrilantse aixis degudament totas las energias.»

Tals son las ideas del senyor Sales, que no son novas, peró si dignas de tenirse en consideració per lo qu'ellas valen y per la sinceritat que revela l'autor al exposarlas.

—

Altras publicacions rebudas:

Cançó de la Moreneta, á solo y chor, poesia de mossén Jacinto Verdaguer, música de Robert Goberna, publicada per la casa editorial de música «Sindicato Musical Barcelonés Dotecio.» Preu, 2 pessetas.

Tot bressant, melodia catalana, poesia també de Verdaguer, posada en música com l'anterior per Robert Goberna. Preu, 2'50 pessetas.

—

Prescindint de la poca oportunitat de las festas que actualment celebra Barcelona; prescindint també del concepte tal volta poch favorable que puguin mereixe als que las judiquin baix el punt de vista artistich, lo cert, lo evident, es qu'ellas han vingut á demostrar lo que pot la iniciativa particular en nostra terra, qu'en pochs dias y sense la protecció oficial ha donat una gran manifestació de vida. Aixó ho han hagut de reconeixe'ls de dins y'ls de fora, els barcelonins y'ls forasters, els catalans y'ls que, no essentho, han vingut de regions vehi-

nas á nostra hospitalaria terra pera gaudir de nostras festas y contribuhir á son major lluhiment.

Que no cal ésser catalanista pera reconeixe aquest fet, y que aquest fet basta fins pera fer semblar catalanistas als que no ho son, ho proban els següents fragments que treyém d'un article publicat el dia 24 del passat á *La Vanguardia*, periódich gens sospitós de Catalanisme. Dit article's titulava *Barcelona*, estava firmat per A. O., inicials que creyém son las del reputat escriptor Alfred Opisso, y deya lo següent:

Las fiestas que han comenzado ya á celebrarse en la ciudad condal vendrán á constituir una prueba más de su exuberante vitalidad y de lo que puede aquí la iniciativa privada, pues bien poco será lo que se deba al elemento oficial.

Sin querer sacar de quicio la cuestión, cualquiera se verá obligado á reconocer que un pueblo que tales cosas sabe llevar á cabo, por sí propio, es tan apto como el que más para la práctica del *self-government*, y cuánto debe padecer, moral y materialmente, al comparar el brillante resultado de sus iniciativas con el que alcanzan las resoluciones oficiales. Todo lo que tienen éstas de funestas, inarmónicas, perjudiciales y aun desatentadas en no pocos casos, se distinguen por lo acertadas y oportunas las empresas realizadas por los particulares. Barcelona demostrará á los forasteros que nos honran con su visita los milagros que logra producir la virtud del trabajo, y hará comprender á los hombres de buena voluntad la razón con que reclama la debida amplitud para desarrollar sus iniciativas, supeditadas ahora á la anticuada maquinaria de un covachuelismo enemigo de todo progreso y de toda expansión.

El carácter catalán se muestra por entero en la actividad febril con que se ha procedido á transformar el aspecto de Barcelona, sin necesidad de que nadie haya tenido que ir á mendigar apoyo ni protección á los centros burocráticos. Aquí el individuo, mediante la asociación, se basta para todo; revélase, aun en los actos más comunes, un espíritu de organización admirable, y de igual manera que una junta de vecinos consigue hacer maravillas en pocos días tratándose de adornar la calle y de prestar toda clase de alicientes á su fiesta, lograría llevar á feliz término más importantes negocios. Pero sucede, por incomprensible contradicción, que en lugar de favorecer los gobiernos este fecundo espíritu emprendedor, sólo se les ocurre ponerle trabas, resultando de ahí ese terrible divorcio entre los unos y el otro, al que tanto convendría poner fin cuanto antes.

Barcelona demuestra, pues, ya con su diario tráfico mercantil é industrial, ya con manifestaciones de refinado adelanto artístico, como la de estos días, que está en su derecho al reclamar lo que reclama, y los que se niegan á oirla dan insigne señal de su completo desconocimiento de las cosas.

Si el movimiento se demuestra andando, la capacidad de los catalanes para gozar de un régimen de verdadera libertad se hace evidentísimo con espectáculos como el de las presentes fiestas, paréntesis más *imperioso* que las ridículas *vacaciones* de marras á la incesante agitación del resto del año.

Fidel Giró, impressor.—Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA; Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»